

MAREA DEMONSTRAȚIE DIN BUCUREȘTI DE LA 8 NOIEMBRIE 1945

Mihai Lancuzov

Imediat după instalarea sa la 6 martie 1945, guvernul Petru Groza a început să pună în practică programul de transformare a României într-un stat totalitar de tip comunist aservit în întregime Uniunii Sovietice. Se trece imediat la o vastă acțiune de epurare politică care va cuprinde toate instituțiile statului. Represiunea a îmbrăcat cele mai variate forme: de la suprimarea ziarelor democratice și pierderea locului de muncă până la arestări și condamnări abuzive.

Partidele istorice au fost împiedicate prin toate mijloacele să-și poată desfășura o activitate normală. S-a recurs la atac fătis, la diversiune, șantaj sau chiar la crimă.

Multe personalități ale vieții culturale și științifice, care au refuzat colaborarea cu comuniștii sau sateliții lor au fost marginalizate, iar ulterior majoritatea acestora a ajuns în închisori.

Ca urmare a nemulțumirii generale stârnite de acest guvern, care se bizuia numai pe armata sovietică, regele Mihai a decis la 21 august 1945 să ceară conform prerogativelor constituționale, demisia lui Petru Groza. Această decizie a fost luată în contextul în care la 17 august Roy Melbourne, reprezentantul politic al S.U.A. în România, a remis o notă prin care guvernul Petru Groza era considerat nereprezentativ¹. În urma refuzului acestuia de a demisiona, regele nu a mai semnat legile și decretele guvernamentale, declanșându-se astfel greva regală.

Au urmat câteva luni în care tensiunile politice s-au accentuat la maxim. În această situație de criză generalul Cortlandt Van R. Schuyler, reprezentantul american în Comisia Aliată de Control, a decis să-i adreseze generalului sovietic I.Z. Susaikov – care era și locțiitor al președintelui acestei comisii o scrisoare în care recomanda interzicerea tuturor demonstrațiilor politice indiferent de organizator.

Urmau să fie permise numai adunările în săli². Aceste măsuri ar fi permis o oarecare detensionare a situației din țară, până când urma să fie rezolvată problema conflictului între rege și guvern.

Cercurile palatului, partidele istorice și în general opinia publică vedeau rezolvarea situației prin revenirea la un guvern de felul celui instaurat la 23 august 1944.

Pe de altă parte, partidul comunist, slab numeric și fără susținere populară, a recurs la tot felul de măsuri vizând sporirea ponderii sale politice și a impactului în societate. Elocventă în acest sens este semnarea în octombrie 1945 a unui acord cu un grup de 340 de conducători legionari în frunte cu Nicolae

¹ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe, B. Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, București, 2003, pag. 110.

² C.V.R. Schuyler, *Misiune dificilă*, București, 1997, pag. 242.

Pătrașcu. În schimbul primirii în P.C.R., aceștia se angajau să formeze "trupe de șoc sau teroriste care vor contribui la suprimarea oricărei rezistențe politice față de programul comuniștilor"³.

În fruntea opoziției democratice din România se aflau cele două partide istorice P.N.L. și P.N.Ț. în frunte cu liderii lor C.I.C. Brătianu și Iuliu Maniu. În condițiile ocupației străine, forțele democratice își puneau mari speranțe în sprijinul care ar fi venit din partea celor două mari democrații occidentale, S.U.A. și Marea Britanie.

Încă de la jumătatea lunii octombrie P.N.L. și P.N.Ț. au plănuit organizarea în București și în alte localități din țară a unor mari manifestări în ziua de 8 noiembrie oând regele își serba ziua onomastică. Opinia publică vedea în rege ultimul bastion al democrației și în acest sens, se sconta pe o participare masivă a populației. Conducerea celor două partide a făcut demersuri insistente pentru ca Mark Ethridge, trimisul special al secretarului de stat al S.U.A. în România și Bulgaria, să fie prezent la București în data de 8 noiembrie 1945⁴. Organizatorii mitingului din București doreau ca impactul produs de miile de demonstrați asupra lui Ethridge să-l determine pe acesta să susțină la Washington rezolvarea cât mai democratică a crizei în care se afla România.

Aflând de pregătirile care se făceau, guvernul a trecut la elaborarea și punerea în practică a unor măsuri menite a contracara acțiunile forțelor democratice. Deși liberalii și țărăniștii informaseră din timp Ministerul de Interne că un număr de câteva sute de demonstrați urmau să meargă în Piața Palatului, pentru a scanda "Regele și Patria" totuși la 6 noiembrie Teohari Georgescu titularul acestui minister a purtat o discuție cu reprezentanții celor două partide încercând să-i determine să renunțe la miting⁵. Se promitea în schimb dreptul de a organiza adunări în cinstea regelui în câteva săli din București. Cunoscând deja practicile similare ale comuniștilor, această propunere a fost respinsă⁶.

Între timp, ziua de 7 noiembrie, ziua națională a U.R.S.S., a fost declarată sărbătoare oficială în România. Guvernul și syndicatele controlate de acesta au organizat în București mitinguri în Piața Universității, Piața Națiunilor Unite și Piața Victoriei. În luările de cuvânt, alături de proslăvirea U.R.S.S. și laude la adresa guvernului Groza, mulți dintre vorbitori au criticat pe cei doi conducători ai partidelor istorice, aceștia fiind numiți reacționari⁷. În acest fel, manifestațiile comuniste au căpătat un pronunțat caracter politic, contrar recomandărilor făcute mai înainte de C.V.R. Schuyler⁸. Dorind interzicerea manifestării din 8 noiembrie, Teohari Georgescu cere sprijinul generalului Susaikov, motivându-și solicitarea prin imposibilitatea de a menține ordinea publică. La rândul său generalul sovietic se consultă în această

³ *România. Viața politică în documente. 1945*, Arhivele Statului din România, București, 1994, pag. 391.

⁴ *Ibidem*, pag. 385.

⁵ Dinu C. Giurescu, *Imposibila încercare*, București, 1999, pag. 343.

⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 35/1945, fila 8.

⁷ C.V.R. Schuyler, *op. cit.*, pag. 242.

⁸ *Ibidem*.

problemă cu reprezentantul englez și cel american în Comisia Aliată de Control, scontând că va avea acordul acestora în privința interzicerii mitingului. Contrar așteptării generalul Schuyler își exprima părerea că oamenii se pot aduna în Piața Palatului și trebuie lăsați să se așeze la rând pentru a semna în cartea de onoare. Nu se vor admite însă manifestații cu caracter politic în oraș.

În urma acestor consultări în seara zilei de 7 noiembrie, Teohari Georgescu l-a informat pe C.I.C. Brătianu că va aproba mitingul din Piața Palatului dacă va primi asigurări că se va păstra ordinea, nu se vor striga lozinci și nu vor fi cuvântări antiguvernamentale. Se mai cerea în plus ca manifestații să nu aibă arme⁹. Această solicitare era greu de îndeplinit în condițiile unui miting în centrul orașului la care practic putea participa oricine.

Încercând să minimizeze importanța sărbătorii onomasticii regelui, guvernul a decretat ziua de 8 noiembrie lucrătoare¹⁰.

Alte măsuri restrictive luate de guvern în scopul împiedicării participării cetățenilor la miting au constatat în oprirea trenurilor și autobuzelor care circulau spre București, blocarea drumurilor de acces spre Piața Palatului și difuzarea pe postul național de radio a unui anunț privind contramandarea manifestației¹¹. De asemenea fuseseră arestați cu o seară înainte mai mulți conducători ai P.N.L. și P.N.Ț. care se ocupau cu pregătirea demonstrației¹².

Ziarele celor două partide istorice, "Dreptatea" și "Viitorul", își încetaseră forțat apariția încă de la începutul anului, iar celelalte s-au supus indicațiilor guvernului, astfel încât numai, "Ardealul" în numărul său din 7 noiembrie a avut curajul să-i cheme pe cetățeni la mitingul din ziua următoare. Cu toate acestea organizatorii au desfășurat o intensă activitate de propagandă prin telefon, de la om la om și prin răspândirea de anunțuri¹³.

Încă de la primele ore ale dimineții de 8 noiembrie, înfruntând piedicile puse, mii de cetățeni au început să se adune în Piața Palatului, numărul lor trecând de 15.000¹⁴. Erau prezenți funcționari, muncitori, studenți, elevi și militari. Purtând pancarte și steaguri, aceștia cântau Imnul național. Mai mulți ofițeri britanici și americani aflați în piață au fost ovaționați și purtați pe brațe.

În timp ce această adunare se desfășura în condiții pașnice, în mulțime au pătruns mai multe camioane și autobuze de la C.F.R. și U.C.B. pline cu comuniști care au încercat să-i disperseze pe manifestații¹⁵. Cei aflați în mașini au început să

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 35-1945, fila 2.

¹¹ *Ibidem*, fila 4.

¹² *România. Viața politică în documente. 1945*, Arhivele Statului din România, București, 1994, pag. 396.

¹³ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 35-1945, fila 7.

¹⁴ C.V.R. Schuyler, *op. cit.*, pag. 343; vezi și Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, București, 1990, pag. 233; Vlad Georgescu, *Istoria românilor*, București, 1995, pag. 253; Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*, București, 1991, pag. 267 – 268.

¹⁵ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 35/1945, fila 4.

strige "moarte burghezilor" și, "Petru Groza și poporul". Pentru a semăna deruta mai strigau și "regele și poporul". Mulțimea a reacționat și a început să-i huiduie strigându-le că sunt trădători¹⁶. Mai mulți invalizi de război - aflați pe soclul statuii lui Carol I din fața actualului sediu al Bibliotecii Centrale Universitare - au reușit să respingă un grup de provocatori care voiau să le smulgă pancartele.

Văzând că tactica adoptată până acum nu are sorți de izbândă, comuniștii și-au grupat mașinile în fața Ministerului de Interne de unde au pornit un atac frontal, încercând să degajeze întreaga piață¹⁷. Confruntarea s-a întetit atunci când manifestații și cei aflați în mașini au început să se bombardeze reciproc cu pietre și alte obiecte aflate la îndemână. După un timp mașinile au început să se retragă, dar ultimele două nu au mai reușit să părăsească piața, fiind blocate, răsturnate și incendiate¹⁸.

În jurul orei 11³⁰ în Piața Palatului și-au făcut intrarea coloanele tineretului liberal și ale studențimii¹⁹. În rândul întâi era purtată o mare pancartă pe care scria, "Trăiască Majestatea Sa, Regele Mihai". Întreaga piață răsuna de lozincile în favoarea suveranului, pentru libertate și împotriva terorii²⁰.

Apoi a sosit o coloană compactă de muncitori, iar dinspre Calea Victoriei a apărut Garda Palatului și fanfara militară.

Încă de dimineață jandarmii din preajma Ministerului de Interne începuseră să facă arestări din rândul persoanelor izolate. În câteva ore, numărul lor a ajuns la aproape 200 de oameni. Atunci când lumea a încercat să-i elibereze, jandarmi au deschis focul. Primele salve au fost trase în aer. S-a produs o puternică învâlmășeală și mai mulți oameni au fost răniți²¹. Pe strada Wilson, un grup de cetățeni care doreau să participe la miting au fost întâmpinați cu focuri trase în plin. Au căzut mai mulți morți și răniți. Corpurile celor uciși au fost duse la misiunile aliate pentru a confirma și în acest fel teroarea instaurată de guvernul Petru Groza.

În timp ce în fața ministerului se desfășurau aceste evenimente sângeroase, manifestația continua în jurul statuii lui Carol I și pe platoul din fața hotelului Athenée Palace. Aici se striga "Jos guvernul" și se scandau numele lui Maniu și Brătianu²². După slujba oficiată la Patriarhie, unii membri ai guvernului au venit la sediul Ministerului de Interne pentru a vedea modul de desfășurare al evenimentelor. Gh. Tătărescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri a fost huiduit fiind considerat colaboraționist. Un alt membru al guvernului, generalul Vasiliu Rășcanu, a asistat neputincios la scena asasinării unui subofiter de aviație

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, fila 5.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² *România. Viața politică în documente. 1945*, Arhivele Statului din România, București, 1994, pag. 397.

de către un comunist²³. Unul din teroriștii care trăgeau în oameni din sediul Confederației Generale a Muncii a fost prins și linșat de demonstranți²⁴.

Deși după ora 13⁰⁰ numărul manifestanților s-a mai redus, totuși guvernul a decis că este necesar să trimită câteva unități din divizia Tudor Vladimirescu - pe care se putea baza - pentru a degaja piața. La început militarii au interzis accesul dinspre Calea Victoriei, iar apoi au format mai multe cordoane reușind în cele din urmă să-i îndepărteze pe manifestanți²⁵.

În cursul după amiezii unii cetățeni s-au dus la sediul Legației americane unde au păstrat un moment de reculegere în memoria celor uciși²⁶.

Alungați eu forța din Piața Palatului mulți bucureșteni și-au continuat acțiunile de protest în diferite puncte ale orașului, rupând afișele comuniste de pe ziduri și de pe tramvaie, iar apoi incendiind pancartele Apărării Patriotice. Manifestații în sprijinul monarhiei au avut loc și în alte localități din țară precum Timișoara, Cluj, Brașov, Brăila, Ploiești, Craiova, Giurgiu, Râmnicu Vâlcea și Călărași însă de proporții mai reduse²⁷.

Încă din seara zilei de 8 noiembrie, generalii I.Z. Susaikov și C.V.R. Schuyler au trimis fiecare câte o informare guvernelor lor, privind evenimentele petrecute. În timp ce relatarea oficialului american era corectă, el subliniind că responsabilitatea revine autorităților care au trimis camioanele în mulțime și au dat ordinul de deschidere a focului, în versiunea sovietică întreaga vină aparținea adepților lui Maniu și Brătianu. Susaikov raporta că focul a fost deschis asupra forțelor de ordine de provocatorii aflați în rândul demonstranților, fiind uciși 2 polițiști și alți 5 răniți²⁸. Gravitatea evenimentelor petrecute în București l-a determinat pe reprezentantul american în Comisia Aliată de Control să ceară constituirea de urgență a unei comisii de anchetă formată din ofițeri britanici, ruși și americani, dar Susaikov nu a dorit să dea curs solicitării, arătând că mai întâi este necesară cercetarea rapoartelor²⁹.

Speriat de amploarea ostilității populației și simțind că situația poate scăpa de sub control, guvernul a trecut imediat la represiune. În zilele următoare au mai fost arestate câteva sute de persoane, astfel că numărul total al celor reținuți a ajuns la circa 600³⁰. Aflați în sediul Ministerului de Interne și în cazărmiile diviziei Tudor Vladimirescu, cei arestați erau torturați și bătuți pentru a semna declarații menite a-i incrimina pe Maniu și Brătianu³¹. Se urmărea obținerea de mărturii privind organizarea unui complot vizând răsturnarea guvernului. De asemenea s-a înăsprit

²³ *Ibidem*, pag. 403.

²⁴ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 35/1945, fila 6.

²⁵ *România. Viața politică în documente. 1945*, Arhivele Statului din România, București, 1994, pag. 403.

²⁶ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 35/1945, fila 6.

²⁷ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 39/1945, fila 17.

²⁸ C.V.R. Schuyler, *op. cit.*, pag. 243.

²⁹ *Ibidem*, pag. 245.

³⁰ *Ibidem*, pag. 246.

³¹ *Ibidem*.

cenzura presei, iar "Scântea" și alte câteva ziare obediente puterii au dezlănțuit o campanie furibundă contra forțelor democratice.

Făcând parte din Frontul Național Democrat, Partidul Social Democrat a dat în data de 9 noiembrie prin Biroul Politic un comunicat în care condamna manifestația din Piața Palatului³². Pe de altă parte, președintele partidului Constantin Titel-Petrescu și-a manifestat deschis solidaritatea cu demonstrații afirmând că: "Ziua de 8 noiembrie 1945 va rămâne ca o victorie a partidelor istorice față de guvern și partidul comunist..."³³.

În ziua de 10 noiembrie s-a dat publicității un comunicat al Ministerului de Interne, în care se arăta că tulburările au fost provocate de P.N.L. și P.N.Ț., care au mobilizat în jurul lor forțele reacționare și fasciste³⁴. Ziarul "Scântea" din aceeași zi îi considera pe Maniu și Brătianu "...ucigași ai muncitorimii..." și dușmani ai poporului³⁵.

Pe lângă numeroase alte acuze aduse de oficialități, dar și de generalul I.Z. Susaikov, era și cea potrivit căreia în cursul evenimentelor care avuseseră loc, mai mulți evrei au fost bătuți și magazinele lor devastate. Luând act de aceste afirmații C.I.C. Brătianu și Iuliu Maniu au trimis în zilele următoare scrisori lui W. Filderman, Președintele Federației Comunităților Evreiești, în care dezmințeau categoric orice implicare a celor două partide în acțiuni antisemite³⁶.

Oficial puterea în guvernul instaurat la 6 martie 1945 era deținută de F.N.D. Ca urmare, evenimentele petrecute în Piața Palatului precum și implicațiile lor au făcut obiectul unei întruniri speciale a Consiliului F.N.D. La ședința din 10 noiembrie au participat Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri, Vasile Luca secretar general al F.N.D., 7 miniștri și 5 subsecretari de stat³⁷. Principalii vorbitori au fost Vasile Luca, Petru Groza și Gheorghiu-Dej. Primul a luat cuvântul Vasile Luca, care a prezentat un material amănunțit privind cele petrecute în ziua de 8 noiembrie. Era analizată problema partidelor istorice, a regalității, a armatei, a presei, a învățământului, precum și epurările politice din ministere. S-a discutat și despre modalitățile de sporire a eficienței F.N.D.-ului. A analiză a dezbaterilor și a concluziilor trase de vorbitori în legătură cu punctele enunțate mai sus este necesară, deoarece putem distinge încă de pe acum principalele direcții în care comuniștii vor acționa cu tenacitate în perioada următoare, în vederea instaurării dictaturii.

Problema partidelor istorice a ocupat un loc prioritar în cadrul ședinței. Vasile Luca le-a acuzat că au pus la cale o "...rebeliune armată"³⁸. Această concluzie se baza pe "afirmațiile" celor arestați, care ar fi declarat că au fost înarmați și plătiți de P.N.L. și P.N.Ț. în vederea unor acțiuni antisovietice și

³² A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 35/1945, fila 4.

³³ *România. Viața politică în documente. 1945*, Arhivele Statului din România, București, 1994, pag. 432.

³⁴ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe, B. Marinescu, op. cit., pag. 121.

³⁵ "Scântea", 10 noiembrie 1945.

³⁶ A.N.I.C., C.C. P.C.R., Carcelarie, Dosar 249/1945, fila 1 - 2.

³⁷ A.N.I.C., C.C. P.C.R., Fond 49, Dosar 49/1945, fila 1.

³⁸ A.N.I.C., C.C. P.C.R., Fond 49, Dosar 49/1945, fila 1.

fasciste³⁹. În continuare, secretarul general cerea organizarea unui mare proces politic în vederea condamnării opoziției.

Fidel exponent al intereselor Moscovei și având școala Cominternului, Vasile Luca s-a folosit "iscusit" de incidentele produse de comuniști în timpul demonstrației pentru a da vina pe viitoarele victime. Se cerea dizolvarea P.N.L. și P.N.Ț., fapt care urma să se producă cu ocazia funeraliilor din 12 noiembrie organizate de guvern pentru cele 6 persoane din rândul forțelor de ordine⁴⁰ omorâte în incidente.

Rămâne încă necunoscut rolul jucat în aceste evenimente de legionarii lui Nicolae Pătrașcu, care au fost angajați de comuniști pentru acțiuni teroriste.

Dându-și seama că partidul său nu are încă suficiente forțe, Vasile Luca afirma că nu a sosit încă momentul pentru a se trece la instaurarea republicii, dar că regele trebuie ignorat. În acest fel, el va fi uitat de popor și atunci se va putea schimba mai ușor sistemul⁴¹. O altă instituție fundamentală a statului care crea numeroase probleme era armata. Tocmai de aceea situația ei a fost analizată de secretarul general al P.C.R. Gheorghiu-Dej. Evaluând corect realitățile existente, el indica și modalitățile concrete care vor putea schimba raportul de forțe în favoarea F.N.D.-ului. Din informațiile primite, reieșea că armata era profund ostilă regimului: "Eu n-aș vrea să fiu printre acei proști care se leagănă cu iluzia că armata e loială..."⁴² afirma Dej. El era așa de alarmat de situația politică și militară din România, încât considera că: "Zilele guvernului Groza sunt numărate."⁴³ În continuarea analizei se evidențiază faptul că ofițerii, conștienți că nu pot trece la răsturnarea prin forță a regimului, din cauza sprijinului sovietic, căutau alte forme de împotrivire. Ministerul de Război, Marele Stat Major, comandamentele și Școala din Craiova sunt considerate adevărate "... pepiniere de reacționari ..." ⁴⁴. Pentru a decapita conducerea armatei Gheorghiu-Dej propune o acțiune conspirativă bine pusă la punct. În baza unor liste întocmite din timp urma să se treacă la schimbarea tuturor ofițerilor în care partidul nu avea încredere. Se urmărea ca prin această masivă epurare să se asigure un control în proporție de 99% asupra unor unități de bază⁴⁵. Este prezentată de liderul comunist și posibilitatea de a rezolva definitiv problema ofițerimii prin apeșul la armata sovietică "...ca să-i facă chiseliță..."⁴⁶.

În legătură cu situația presei, care era deja sever cenzurată și supusă guvernului, discuțiile s-au purtat numai în legătură cu fronda cotidianului "Ardealul". Prima reacție a lui Petru Groza față de actul de insubordonare comis de conducerea ziarului, a fost să dispună sistarea cotei de hârtie. Puțin mai târziu,

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, fila 2.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, fila 11.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*, fila 12.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*.

dându-și seama că sancțiunea era poate prea mică, premierul a spus că întrucât în ziua de 6 noiembrie "Ardealul" a îndemnat cetățenii să vină la miting, directorul Anton Ionel Mureșanu va fi acuzat de complicitate la crimă, deoarece în incidente au fost 10 morți⁴⁷.

Vizibil iritat de numărul mare de elevi care au participat la miting, Petru Groza adoptă pe loc, în timpul discuțiilor o măsură represivă care va avea urmări nefaste pentru foarte mulți tineri. Aproximativ 7000 de elevi simpatizanți ai regelui, aparținând în principal "Școlii centrale de fete" și liceului "Matei Basarab" vor fi mutați forțat în școli de la periferia orașului. În locurile rămase libere trebuiau să fie aduși elevi din diferite cartiere marginase⁴⁸.

Deși ziua de 8 noiembrie a fost declarată lucrătoare, numeroși funcționari din ministere au părăsit birourile pentru a-și manifesta dragostea față de suveran, ca urmare participanții la ședință au decis aplicarea de pedepse exemplare. Cel mai vehement susținător al epurărilor politice din administrație a fost Gheorghiu-Dej. Au fost nominalizate îndeosebi ministerele de Finanțe și cel al Educației Naționale⁴⁹. Vasile Luca cerea și el ca 25% din funcționari să fie dați afară, pe motiv că ar fi fasciști și reacționari⁵⁰.

Toți cei care au luat cuvântul în cadrul acestei ședințe au căutat să aducă tot felul de argumente menite a minimiza amploarea participării populației la această demonstrație. Cea mai vehiculată idee era cea potrivit căreia numărul participanților a fost mic și cei mai mulți erau reacționari. Această abordare denaturată venea în contradicție față cu un raport secret privind evenimentele din 8 noiembrie întocmit de Biroul de Contrainformații al Marelui Stat Major care desigur era cunoscut și de cei prezenți. În acest material se prezentau procentual categoriile socio-profesionale, care participaseră la miting: 30% studenți, 20% muncitori, 15% elevi, 5% militari și 30% diferite profesii⁵¹.

O trăsătură comună a tuturor luărilor de cuvânt precum și a măsurilor adoptate o constituie puternicul caracter represiv și dorința de a elimina cât mai repede orice formă de opoziție.

Dorind să aibă la dosar cât mai multe reclamații din partea populației în vederea răfuiei cu partidele istorice, la 11 noiembrie Prefectura Poliției Capitalei îi îndemna pe cei care au avut de suferit de pe urma demonstrației să depună plângeri⁵². În aceeași zi, a avut loc o ședință a Direcției Generale a C.F.R. la care directorul Sedon Bernaki a anunțat că întrucât numeroși funcționari din instituție au

⁴⁷ *Ibidem*, fila 9.

⁴⁸ A.N.I.C., C.C. P.C.R., Fond 49, Dosar 49/1945, fila 10.

⁴⁹ *Ibidem*, fila 1.

⁵⁰ *Ibidem*, fila 2.

⁵¹ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 39/1945, fila 17.

⁵² Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe, B. Marinescu, *op. cit.*, pag. 121.

participat la demonstrație, urmează a fi întocmite liste în vederea sancționării celor care au lipsit de la serviciu⁵³.

Ca răspuns la demonstrația din 8 noiembrie, guvernul și-a mobilizat toate forțele în vederea organizării unei contra-demonstrații de mare amploare menite a intimida opinia publică și a dovedi încă odată că deține controlul deplin asupra situației din țară. Prilejul a fost oferit de înmormântarea, în data de 12 noiembrie a celor 6 persoane aparținând forțelor de ordine. Pentru a aduce la miting un număr cât mai mare de oameni s-a decis suspendarea, începând cu ora 12 a activității fabricilor, uzinelor și a instituțiilor de stat. De asemenea, au fost închise magazinele și restaurantele⁵⁴.

S-au folosit cele mai variate metode de intimidare la adresa salariaților: pierderea slujbei, diminuarea lefii, reținerea cartelei alimentare etc.⁵⁵.

Desfășurat în condiții pașnice mitingul a fost apreciat de oficialități ca uriaș, la el participând conform presei comuniste circa 750.000 de oameni⁵⁶. În realitate mai multe rapoarte demne de crezare apreciază numărul celor participanți la cel mult 50.000 de oameni⁵⁷. Printre cei înmormântați cu acest prilej s-a numărat și comisarul de poliție Ion Șulea, membru al partidului comunist, al cărui nume va fi purtat de un bulevard bucureștean.

În aceeași zi este dată publicității o listă cuprinzând aproape 130 de persoane care erau chemate la Parchetul Curții Marțiale în vederea interogării. Din rândul fruntașilor P.N.L. erau menționate numele lui C.I.C. Brătianu, Ilie Lazăr, Alexandru Lapedatu, dr. C. Angelescu, Aurel Leucutia, Mihail Romniceanu, Mihail Fărcășianu, Ioan Hudiță, Radu Câmpeanu și M. Săndulescu -președintele organizației de tineret⁵⁸. Alături de aceștia la audieri mai sunt chemați apoi Corneliu Coposu, Emil Ghilezan, Dinu Alimănișteanu, Laura Săulescu, N. Argeșanu și mulți alții⁵⁹.

Imediat după demonstrația ocazionată de onomastica regelui Mihai, în întreaga țară încep să fie organizate din inițiativa comuniștilor și a sateliților săi, mitinguri de protest contra "manifestărilor legionare" din Capitală. Mai multe zile în șir pe adresa Consiliului Național al F.N.D. sunt trimise telegrame ale populației din diferite localități în care se cerea interzicerea celor două partide istorice și arestarea lui Maniu și Brătianu⁶⁰.

După relativa calmare a evenimentelor, în data de 17 noiembrie a avut loc o ședință a guvernului consacrată în întregime analizei generale a evenimentelor petrecute. Petru Groza, după ce subliniază din nou că în București a fost o rebeliune fascistă, cere tuturor miniștrilor să nu mușamalizeze faptele și să fie

⁵³ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Diverse, Dosar 36/1945, fila 1.

⁵⁴ C.V.R. Schuyler, *op. cit.*, pag. 247.

⁵⁵ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, pag. 351.

⁵⁶ "Scânteia", an XVI nr.378, din 13 noiembrie 1945.

⁵⁷ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p.351.

⁵⁸ "Scânteia", an XVI nr. 377, din 12 noiembrie 1945.

⁵⁹ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe, B. Marinescu, *op. cit.*, pag. 121 - 122.

⁶⁰ A.N.I.C., C.C. P.C.R., Fond 49, 1945, rola 1401.

“neiertători”⁶¹. Câțiva miniștri printre care Gheorghiu-Dej și Mihai Ralea s-au grăbit să afirme că au concediat deja pe toți funcționarii depistați că au participat la mitingul din Piața Palatului⁶². Petru Groza afirmă în continuare că acțiunea represivă trebuie executată minuțios de către o comisie formată din titularii ministerelor de Interne, Justiție, Război, Educație Națională și al Muncii, care trebuie să trieze cu mare atenție dosarele⁶³. Gheorghiu-Dej intervine și spune că pe lângă această acțiune se impune și formarea unei comisii politice, care să redacteze o lucrare “în vederea lămuririi opiniei publice interne și externe”⁶⁴. Președintele acestei comisii a fost numit Gheorghe Tătărescu⁶⁵.

Aceasta a fost ultima mare demonstrație din România contra regimului comunist din România instaurat la 6 martie 1945 și care a fost folosită la accentuarea represiunilor contra sistemului democratic atât cât mai exista.

LA GRANDE DEMONSTRATION DU 8 NOVEMBRE 1945 DE BUCAREST

- Résumé -

Le sujet présente les plus importants événements en ce qui concerne les préparatifs, les développements et les suites de la grande démonstration des bucharestois qui ont manifesté à l'occasion du 8 novembre 1945, le jour onomastique du Roi Michel I.

Le contexte des événements a été plein de tensions à cause de la lutte inégale entre le roi et les principaux partis démocratiques (P.N.Ț et P.N.L.) contre le gouvernement du Dr Petru Groza qui entraînait la Roumanie à devenir un état communiste, subordonné à l'U.R.S.S.

De même, est largement analysé la séance du Front National Démocratique du 10 novembre 1945 qui a adopté une série de mesures de répressions pour détruire les forces démocratiques roumaines.

⁶¹ A.N.I.C., Fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, Dosar 11/1945, fila 24.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ *Ibidem*, fila 25.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Ibidem*, fila 26.